

Розділ 19 -- «Святі Петро і Павло»

У якомусь містечку біля Вудберна на ім'я Х. у літні канікули, присвячені пам'яті великих апостолів християнства, святих Петра і Павла (29 червня за н. с. / 12 липня за н. с.), сім'я з дванадцяти осіб на ім'я Єросеф переїжджала з крихітного будинку-трейлера в город Моунт Ангел до місткої ягідної ферми. Батько Єфрем і його дружина Віра залишили молодших дітей на Зінаїду Великову, сестру Віри, а старші діти Олексій, Федора, Євдокея і Микита допомагали переїжджати. Іван та Микола приїхали зі своїм пікапом, щоб допомогти перевезти меблі та речі.

— Гарну ягідну ферму ти отримав, — сказав Іван Єфремові, коли вони несли великий диван у стару хату. — Скільки у вас акрів ягід?

— У мене десять соток ягід, — відповів Єфрем. «І є ще п'ять акрів, де я хочу посадити цвітну капусту для осіннього врожаю».

— У вас багато роботи, — сказав Іван.

«Мій старший син Олексій допомагає мені з важкими речами», — сказав Єфрем. «Ви знаєте, я працюю вже десять років, відтоді як ми приїхали з Бразилії в 1967 році і нам дали той крихітний будинок для проживання. Я визнаю, що ми все ще бідні, але принаймні зараз ми не доводиться бігати від ферми до ферми, щоб збирати ягоди, цвітну капусту, полуниці, щоб заробити на життя, як раніше. Минулого року Віра і Феодора навіть працювали на хмельнику, а Євдокея доглядала вдома дітей, щоб ми могли б отримати решту грошей, які нам потрібні для першого внеску на цю ферму. Але цього року у неї нещодавно народилася наша 10-та дитина, вона її годує і ще не може працювати в полі».

Єфрем швидко розповідав про свої численні проблеми. Микола допомагав Олексію та Микиті розвантажувати кухонний стіл і стільці. Дівчата Феодора та Євдокея розвантажували ящики з одягом та кухонним начинням. Віра носила на руках новонароджену дитину Анатолія, яка плакала, і намагалася її приспати, щоб допомогти розкласти речі на свої місця. Захар, Євлампій та Ігнатій, троє молодших хлопців, ганялися за курками та півнями, яких залишили колишні

господарі. Семирічна Домна тримала на руках маленьку однорічну сестричку. Зінаїда повернула дітей.

Після того, як розвантажили перший вантаж, Іван, Єфрем і старші хлопці пішли за другим вантажем, а жінки і діти залишилися складати речі і гратися на своїй новій фермі. Маша заскочила до нових сусідів.

— Ти ж не далеко від нас живеш, — сказала Маша, яка привела з собою трьох дітей. «Мені знадобилося лише п'ять хвилин від нашого дому».

— Старообрядців тут більше, ніж там, де ми жили в Моунт Ангел, — сказала Віра, яка все ще намагалася втихомирити непокірне немовля.
— Домна, йди скажи Федорі, щоб Ксеню приспала. Домна слухала маму.

— Наскільки я чула, гарний район, — сказала Маша після того, як Домна піднялася задніми сходами в будинок. «Єдине, що у школі вашого округу не викладають російську мову, як у нашому шкільному окрузі в окрузі Меріон».

— Мабуть, це тому, що ми в іншому окрузі, — сказала Віра.

«Моя Устина приходить додому і каже мені, що в її школі вчителі-двомовні викладають російську, тому що вважають, що російські діти не повинні забувати рідну мову», — розповіла Маша.

«Мені моя сестра Зінаїда розповідала, що вчителі в тих школах американці, і вони не говорять чистою російською», — розповіла Віра.

— Це правда, — сказала Маша. "Але вони намагаються допомогти нашим російським людям, і це важливо. Це так смішно, але один з чоловіків-вчителів почав відрощувати бороду і приходити до нашої церкви. Мені здається, він хоче стати старообрядцем. Наш настоятель (міністр) сказав, що охрестить його в нашу віру, якщо він захоче приєднатися до нас».

Жінки продовжували говорити про школу та про вчителів, які намагалися виховувати їхніх дітей у руслі американського суспільства. Тим часом діти покинули ганятися за курочками та півнями і грали в улюблену гру «Гуси». Устина хотіла зіграти роль дружини селянина.

Паша був обраний для виконання ролі підлого, злого вовка. Ролі гусей грали Люба, Ігнатій, Євлампій і Домна.

«Гуси, гуси», — кричала Устина. Гуси стояли в крайньому південному кінці під'їзної дороги.

«Га, га, га», — дружно гукали гуси.

«Хочеш їсти?» — запитала Устина, дружина селянина, яка стояла біля сільської дороги на північному кінці під'їзної дороги біля будинку.

«Так, так, так» — жадібно відповіли гуси.

«Хліб з маслом?» запитала дружина фермера. Устина різко жестикулувала, злякано розвівши в сторони руки.

«Ні, ні, ні», сердито кричали гуси.

«Ну що ж тоді?» запитала дружина фермера. Устина різко жестикулувала, злякано розвівши в сторони руки.

«Цукерки! Цукерки!» відповіли голодні гуси.

«Ну, прилітай сюди як можеш», — сказала дружина фермера. Махнула рукою, щоб летіли до неї.

«Сірий вовк біля гори додому не пускає», — кричали з надривом гуси. З-за яблуні визирнув вовк Паша.

«А що він там робить?» запитала дружина фермера.

«Зуби гострять, нас хоче з'їсти», — відповіли тремтячим голосом гуси. З-за яблуні усміхнувся вовк Паша і показав гострі зуби.

«Ну, прилітай сюди як можеш», — сказала дружина фермера.

Діти почали бігти по під'їзній доріжці до дружини фермера, змахуючи руками, як гусячими крилами. Раптом з-за яблуні вискочив вовк Паша і почав ганятися за гусьми. Гуси бігли як могли. Зловив трирічного Ігнатія, який був найповільнішим у групі. Паша вдавав, що з'їдає Ігнатія, тихо

кусаючи його за полонену праву руку. Потім гра повторювалася, поки не було зловлено всіх гусей.

Захар, який штовхав маленький круглий диск із шпагатом, розкинутим на всі боки від центру приблизно на два дюйми, зупинився, щоб спостерігати, як Паша намагається зловити Домну, яка бігла найшвидше. Після схоплення Домни Устина запитала Захара, чи хоче він бути вовком.

— Ні, це для немовлят, — відповів восьмирічний Захар. «Це для великих дітей».

Він показав свою джонзу, підкинув її вгору, а потім штовхнув її боком лівої ноги, потім внутрішньою стороною правої ноги, потім по маківці лівою ногою і, нарешті, високо в повітря ударом у стрибку правою ногою.

— Похизуйся, — сказала Устина, відходячи з Домною в дівчачу гру.

Наприкінці дня сім'ю Єрозефів вселили. Тепер почалася важка робота по веденню ферми. Під час збирання врожаю всі працездатні робітники були на ягідних полях, ходили вгору та вниз по рядках, збираючи ягоди Маріон і ягоди Логан. Збір тривав у вересні, коли почалася школа.

«Пора зібрати дітей до школи», — сказав Дон Крістіансон, директор школи, через два тижні після початку школи, а діти ще не зареєструвалися. Він привіз із собою російського перекладача. Новим двомовним учителем у школі став російський перекладач Джон Білий.

«Нам шкода, що ми ще не відправили дітей до школи, але ми не можемо дозволити собі найняти мексиканських робітників, як інші фермери», — вибачився густобородий Єфрем, продовжуючи збирати стиглі фіолетові ягоди своїм заплямованим руками. Єфрем працював у старих мішкуватих штанях і в американській сорочці з довгими рукавами. Бейсболка прикривала його коротке чорне волосся.

«Закон штату Орегон вимагає, щоб усі діти шкільного віку відвідували школу, інакше їх вважають прогулами», — пояснив суворий законослухняний директор школи. «Ви, старообрядці, повинні навчитися жити за тими ж законами, що й ми, американці».

«У мене десять дітей, і я не маю постійної роботи», — пояснив Єфрем на свій захист. «Ми заборгували за старий пікап, за який я зробив невеликий початковий внесок, щоб мати чим перевезти ягоди в Смакерс. Моя дружина не може тут допомогти, тому що в її будинку є троє маленьких одному з них лише чотири місяці».

«Пане Ерозеф, — сказав пан Крістіансон після того, як перекладач переклав довгу промову директору школи, — є багато інших людей, які мають подібні проблеми, але це не звільняє їх від того, щоб відправити своїх дітей до школи, коли школа почнеться. Такий закон».

— Завтра пришлю молодших дітей, — сказав містер Еросеф. «Вони все одно не дуже допоможуть. Але мені знадобляться старші троє принаймні ще тиждень, поки не закінчиться жнива. Я не зможу це зробити сам. Ви повинні це розуміти».

«Чому б вам не відправити всіх дітей завтра й не зареєструвати їх, — сказав містер Крістіансон, намагаючись знайти пристойний компроміс, — і тоді ви зможете залишати дітей вдома, можливо, два-три дні на тиждень. Ми їх потрібно зареєструвати, тому що кошти для дітей не генеруються, поки вони не зареєстровані».

Батько погодився і наступного дня привів усіх шістьох школярів до офісу, щоб зареєструвати їх до шкільного округу. Джон Білий, новий двомовний учитель, заповнив бланки для дітей і повів їх до класів. Наймолодшу ученицю, Домну, взяли в підготовчий клас Іоанна Білого, де інших старообрядницьких дітей навчали говорити, читати і писати американською мовою.

Під час уроків Домна Єросеф насилу разом з рештою російськомовних дітей вимовляла американські слова, до чого вони не звикли, оскільки батьки-старообрядці не дозволяли своїм дітям говорити вдома «по-американськи». Коли дітей попросили поплескати в ритмі пісні «The Farmer in the Dell» (Фермер у лощині), Домна відповіла без вагань.

— Не треба нам плескати в долоні, — сміливо сказала круглолиця Домна. «Це гріх».

"Чому?" — спитав незнайомий зі старообрядницькими обрядами пан Білий.

«Коли плескати в долоні, ти даєш ляпаса Богові», — по-дитячому, сповнена віри і простоти, пояснила Домна.

— Ти теж не маєш клацати пальцями, — додав Давид, худий хлопець із викривленою щелепою.

"Чому?" — знову запитав пан Білий. Він відмовився від звичайних уроків в обмін на вивчення старообрядницької культури від дітей.

«Тому що, коли ти клацаєш пальцями, ти щипаєш Бога», — пояснив Девід.

— Ні, це неправда, — втрутився Іриней, у якого під час посмішки на правій щоці з'явилася ямочка. «Коли ви клацаєте пальцями, ви допомагаєте бесікам (маленьким демонам) рубати дерева і пакостити (робити зло)».

«Крім того, коли ти гойдаєш ногами вгору-вниз, сидячи, це означає, що ти гойдаєш бесика (маленького демона)», — сказала Васса, маленька дівчинка китайської зовнішності, до свого круглого коричневого обличчя.

— Моя мама казала, що якщо свистіти в хаті, де є ікони, то ти кличеш бесиків, — повільно, ретельно продумано сказала Лідія. Вона була найохайніше одягненою дівчиною в класі.

Обговорення бесиків закінчилося, коли настав час перерви. Старообрядницькі діти грали переважно з собі подібними, за винятком каруселі. Тоді вони грали з американцями, але змагально.

«Іриніє, приходь, допоможи нам пробити російський шлях!» — покликав Давід. Він намагався штовхнути за годинниковою стрілкою кількох американських хлопців.

«Джейсоне, допоможи нам проштовхнути американський шлях!» — обізвався хлопець із протилежного боку. Він тиснув проти годинникової стрілки.

Боротьба на гойдалках тривала протягом перерви. Спочатку виграє американська сторона, і карусель обертатиметься проти сонця. Тоді виграла б російська сторона, і карусель оберталася б у тому ж

напрямку, що й сонце. Гра закінчилася, коли вчителька на перерві дала свисток, щоб діти поверталися до класу.

Ще в класі російські діти продовжували вчити пана Білого про своє старообрядництво.

«Чи знаєте ви, що якщо ви встромите виделку в рулон тіста, ви встромите гострий предмет у тіло Бога?» – запитала Ірина.

«Ти знаєш, що Христос насправді вогонь, але коли він прийде в Судний день, він зможе прийняти будь-яку форму, яку забажає?» — спитала Васса.

«Чи знаєте ви, що коли йде дощ, то Богородиця плаче?» запитав Давід.

— Чому вона плаче? — запитав Джон Білий.

«Тому що Бог хоче, щоб усі американці були росіянами, і Богородиця плаче за ними», - сказав Давид.

Минуло кілька тижнів, а старша дочка Феодора ще не прийшла до школи. Коли секретар переглянула табель прогулів і повідомила про прогули директору школи, директор попросив Джону Білого зателефонувати батькам і дізнатися, чому вона досі не в школі. На телефон підійшла мати і повідомила, що її тринадцятирічній доньці погано.

Минуло ще два тижні. Феодора ще не прийшла до школи. А потім візит Дона Крістіансона та Джона Білого в будинок відкрив правду: Феодора більше не приходила до школи. Її матері була потрібна вона вдома, щоб допомогти з дітьми, поки мати працювала в полі, щоб допомогти батькові з урожаєм цвітної капусти.

«Чому ти не можеш дозволити старшому хлопчику піклуватися про дітей?» — запитав містер Крістіансон через свого перекладача пана Білого.

«Ми вважаємо непристойним, щоб хлопчики піклувалися про маленьких дівчаток», — відповіла Віра, зав'язавши на голові хустку в квіти у вузол. Її волосся було заправлене під шарф.

«Це ваша відповідальність — відправити Феодору до школи», — заявив містер Крістіансон. «І якщо вам потрібно знайти няню, то це теж ваша відповідальність. Але ви не можете позбавити дитину її законного права на освіту лише тому, що вона вам потрібна як няня».

— Я думала, що в цій країні свобода, — скорботним голосом сказала Віра. Її слова залишилися без перекладу, бо Феодора перебила.

«Як же дівчаток мого віку в інших школах не змушують ходити до школи?» — запитала Феодора гірким голосом. Вона стояла біля своєї матері. Її шарф був зав'язаний під підборіддям.

«Феодора, що роблять інші шкільні округи, це їхня справа», — пояснив пан Крістіансон. Йому не потрібен був перекладач, щоб поговорити з нею. «Крім того, вони не дотримуються закону, який говорить, що школи не можуть законно звільняти будь-яку дитину, яка не закінчила восьмий клас або не досягла чотирнадцяти років. І якщо ви будете наполягати на порушенні закону, то мені доведеться послати за вами прогульника».

Через два тижні, після того як прогульник приніс батькам листа з попередженням про судовий позов, батько, Єфрем Єросев, прийшов до офісу, щоб поговорити з містером Крістіансоном. Пан Білий якраз навчав своїх учнів російської пісні для програми «Міжнародний день» для першого класу, коли його викликали через домофон, щоб він з'явився в кабінет. Він залишив класну кімнату в руках свого здібного помічника. Повела дітей співати:

**"Пусть всегда будет солнце
Пусть всегда будет небо
Пусть всегда будет мама
Пусть всегда буду я."**

(Хай завжди буде сонце
Нехай завжди буде небо
Нехай завжди буде мама
Нехай завжди буду я.)

Коли Джон Білий дійшов до офісу, пан Єросеф сидів у кріслі в кабінеті пана Крістіансона й чекав на прибуття перекладача, щоб розпочати процес спілкування.

«Пане Білий, — почав містер Крістіансон, коли всі троє чоловіків сіли, — вам потрібно пояснити містеру Ерозову, що йому та його дружині загрожує судовий штраф і можливе ув'язнення, якщо вони не надішлють своїх дітей. Це їхній законний обов'язок стежити за тим, щоб їхні діти були в школі».

«Чи можна якось звернутися до школи, щоб Феодору звільнили від обов'язкового відвідування школи?» — жалібним голосом запитав містер Єросеф. Він відчував, що має тверду особисту думку, і не збирався зупинятися, поки не буде досягнуто мети. "Ми лише просимо, щоб їй дозволили виховувати дітей. Мама хвора на серце через велике навантаження, яке їй доводиться нести. Вона повинна одягати, годувати, готувати дітей до школи, і вона має доглядати за малими. Ми бідна сім'я, але ми важко працюємо. Ми не просимо про соціальну допомогу, як це роблять багато американців. Ми вважаємо, що повинні працювати за те, що ми отримуємо, і, крім того, прийняти добробут суперечить нашій релігії».

«Містер Єросеф, — сказав містер Крістіансон після того, як він уважно вислухав переклад пана Білого довгої скорботної промови, — найкраще, що я можу для вас зробити, це сказати вам, що ви можете спробувати написати листа до шкільної ради подивіться, що вони скажуть з цього приводу».

Наступного дня пан Ерозев приніс до школи петицію, написану від руки. Лист було перекладено та представлено правлінню на наступному черговому засіданні. Прохання шкільної ради «звільнити нашу старшу дівчинку Феодору від обов'язкового відвідування школи» та «допомогти нам у нашій біді» було відхилено, оскільки шкільна рада мотивувала це тим, що вони не можуть законно звільнити дитину від відвідування школи. Це міг зробити лише суддя.

Коли справу нарешті передали до суду, Єфрем і Віра попросили свого друга Андрія Ріброва виступити за них перед районним суддею. Він володів американською мовою набагато краще, ніж більшість його одновірців-старообрядців, і йому навіть вдалося стати натуралізованим громадянином Сполучених Штатів, відвідуючи вечірні заняття протягом року.

«Ваша честь», - сказав Андрій Рібров на попередньому засіданні. Він підвівся і став обличчям до судді, який сидів за високим подіумом. Віра сиділа зі своїм сплячим малюком на руках. Єфрем сів біля неї. «Обвинувачені батьки пояснили мені і просили передати вам їхні слова, що їхні діти починають цінувати американську мораль і традиції більше, ніж наші російські звичаї, а батькам це не подобається. Вони вчать своїх дітей всьому, чому їм потрібно знати, що стосується математики, релігії та російської мови. І вони відчувають, що їхні діти потребують не більше, ніж ці основні речі в російському суспільстві».

Вислухавши промову Андрія Ріброва на захист обвинувачених батьків, сивий суддя склав руки й нахилився вперед у кріслі.

«Я не можу дозволити батькам тримати дітей вдома і не відвідувати школу», — почав окружний суддя суворим, але справедливим тоном. «Якби я дозволив одну дитину звільнити від закону про обов'язкове відвідування школи, тоді я мав би вибачити кожного Тома, Діка та Гаррі, які приїжджають у цю країну та вважають, що американська освіта не є важливою для їхнього життя. Я б порадив вам це: Спробуйте ладити із законом у країні, куди ви приїхали добровільно та з великими надіями. Можливо, ви не вважаєте американську освіту найкращим, але ваша дитина буде рости, жити та працювати в Америці. Їм доведеться навчитися жити з американцями».

Тоді суддя виніс покарання — день арешту для батьків за кожен день, коли донька не відвідує школу.

«Якщо в цій країні так роблять, — сказала Віра, повернувшись додому, — то я краще сиджу в тюрмі, ніж віддам дітей до школи. Якщо вони так хочуть, то нехай приходять і забирають мене і дітей. Їм також доведеться взяти дитину». Вона притискала дитину до своїх грудей і плакала.

— Віро, не плач, — сказав Єфрем. «Ми переїдемо в інший шкільний округ або повернемося на старе місце».

— Але ж ми щойно купили цю ферму, — вигукнула Віра. «Де ми будемо жити? Старе місце було замале. Як ми будемо жити без грошей, які ми отримуємо з цієї ферми?»

— Бог нам допоможе, — сказав Єфрем таким голосом, що ні на що інше не бачив надії.

Газети почали друкувати численні статті про цю справу, і старости старообрядної церкви св. Миколая, Успенської церкви та кількох інших церков св. Миколая виступили, щоб оголосити про своє несхвалення сім'ї Єросеф і відмову віддавати своїх дітей до державних шкіл. Вони одноставно підтримали державну освіту, за винятком двох предметів, які, на їхню думку, суперечать священному писанню. Ці два предмети — статеве виховання та еволюція, і вони просили звільнити старообрядницьких дітей від відвідування тих уроків. Кілька переконаних віруючих хотіли, щоб їхні діти були звільнені навіть від уроків музики під час посту.

Виявивши, що навіть їхні люди настроїлися проти них, Єфрем і Віра зателефонували Івану і попросили його допомогти їм перебратися назад у вагончик, який вони здавали в оренду овдовілій матері Єфрема. Влітку, на свято пам'яті святих Петра і Павла, вони продали ферму і купили іншу в іншому районі школи. На той час Феодорі виповнилося чотирнадцять років, і вона більше не була зобов'язана законом про обов'язкове відвідування школи.

Chapter 19 -- "Saints Peter and Paul"

In a certain town near Woodburn named X. on the summer holyday commemorating the great apostles of Christianity, Saints Peter and Paul (June 29 O.S. / July 12 N.S.), a family of twelve named Eroseeff was moving from a tiny trailer home in Mt. Angel to a roomy berry farm. The father Efrem and his wife Vera had left the youngest children with Zinaida Velikov, who was Vera's sister, while the older children Alex, Feodora, Evdokeya, and Nikita helped the moving. Ivan and Nikolai came with their pick-up truck to help move the furniture and belongings.

"You got yourself a nice berry farm," said Ivan to Efrem as they carried the large sofa into the old farm house. "How many acres of berries do you have?"

"I have ten acres of berries," answered Efrem. "And there's another five acres where I want to plant cauliflower for a fall harvest."

"You have a lot of work cut out for yourself," said Ivan.

"My oldest boy Alex helps me with the heavy stuff," said Efrem. "You know, I've been working for ten years now, ever since we came from Brazil in 1967 and were given that tiny trailer home to live in. I admit that we're still poor, but at least now we don't have to go running from farm to farm to pick berries, cauliflower, and strawberries to make a living like we used to before. Last year, Vera and Feodora even worked in the hop fields while Evdokeya took care of the children at home just so we could get the rest of the money that we needed for a down payment on this farm. But this year she just recently had our 10th child, and she's nursing it and isn't able to work in the fields yet."

Efrem kept talking rapidly about his many problems. Nikolai was helping Alex and Nikita unload the kitchen table and chairs. The girls, Feodora and Evdokeya, were unloading boxes of clothes and kitchen utensils. Vera was carrying the crying newborn baby, Anatolia, and trying to put her to sleep so she could help put the things in their right places. Zahar, Evlampy, and Ignaty, the three younger boys, were chasing the chickens and roosters that the former owners left behind. Seven-year-old Domna was holding her little one-year-old sister in her arms. Zinaida had brought the kids back.

After the first pick-up load was unloaded, Ivan, Efrem and the older boys went for the second load while the women and children stayed behind to put

things away and to play on their new farm. Masha dropped by to visit the new neighbors.

"You don't live too far from us," said Masha, who had brought her three children along with her. "It took me only five minutes from our house."

"There's more Old Believers around here than where we lived in Mt. Angel," said Vera, who was still trying to quiet down the unruly infant. "Domna, go tell Feodora to put Ksenia to sleep." Domna listened to her mother.

"It's a nice district from what I hear," said Masha after Domna went up the back stairs and into the house. "The only thing is that they don't teach Russian in the school in your district like they do in our school district in Marion County."

"I guess it's because we're in a different county," said Vera.

"My Ustina comes home and tells me that the bilingual teachers in her school teach Russian because they believe the Russian children shouldn't forget their native language," said Masha.

"My sister Zinaida told me that the teachers in those schools are Americans, and they don't speak clear Russian," said Vera.

"That's true," said Masha. "But they're trying to help our Russian people, and that's what counts. It's so funny, but one of the men teachers started growing a beard and coming out to our church. I think he wants to become an Old Believer. Our nastoyatel (minister) said he would baptize him into our faith if he wanted to join us."

The women kept talking about school and about the teachers who were trying to educate their children into the mainstream of American society. Meanwhile, the children had given up chasing after the chickens and roosters and were playing a favorite game of theirs called **Гуси** 'Goosie' (Geese). Ustina wanted to play the role of the farmer's wife. Pasha was chosen to act as a mean, vicious wolf. Luba, Ignaty, Evlampy, and Domna played the part of the geese.

"Гуси, гуси" "Goosie, goosie" (Geese, Geese), yelled Ustina. The geese stood at the far south end of the driveway.

"Га, га, га" "Ga, ga, ga" (Ga, Ga, Ga), honked the geese in unison.

"Есть хотите?" "Yest' hotitye?" (Do you want to eat?) asked Ustina, the farmer's wife, who stood close to the country road at the north end of the driveway beside the house.

"Да, да, да" "Da, da, da" (Yes, yes, yes), answered the geese hungrily.

"Хлеба с маслом?" "Hleba s maslom?" (Bread with butter?) asked the farmer's wife. Ustina gestured dramatically with both arms held out to the sides in dismay.

"Нет, нет, нет" "Nyet, nyet, nyet" (No, no, no), screamed the geese angrily.

"А чего?" "A chevo?" (Well, what then?) asked the farmer's wife. Ustina gestured dramatically with both arms held out to the sides in dismay.

"Конфет! Конфет!" "Konfet! Konfet!" (Candy! Candy!) responded the hungry geese.

"Ну, летите как хотите" "Nu, letitye kak hotitye" (Well, come fly here if you want it), said the farmer's wife. She waved for them to fly to her.

"Серый волк под горой не пускает нас домой" "Seri y volk pog goroy nye pus kayet nas domoy" (The gray wolf near the hill won't let us come home), cried the geese in anguish. Pasha, the wolf, peeked out from behind an apple tree.

"А что он там делает?" "A shto on tam dyelayet?" (And what is he doing there?) asked the farmer's wife.

"Зубы точит, нас есть хочет" "Zubi to chit, nas yest hochet" (He's sharpening his teeth; he wants to eat us), answered the geese in a shaky

voice. Pasha, the wolf, grinned from behind the apple tree and showed his sharp teeth.

"Ну, летите как хотите" "Nu, letitye kak hotitye" (Well, come fly here any way you can), said the farmer's wife.

The children started running down the driveway to the farmer's wife, flapping their arms like goose wings. Suddenly, Pasha, the wolf, leaped from behind the apple tree and started chasing the geese. The geese ran as fast as they could. He caught three-year-old Ignaty, who was the slowest in the group. Pasha pretended to gobble Ignaty up by biting softly on his captured right arm. Then the game was repeated until all the geese were captured.

Zahar, who had been kicking a small round disc with twine splayed out in all directions from the center for about two inches, stopped to watch Pasha try to catch Domna, who was the fastest runner. After Domna was captured, Ustina asked Zahar if he wanted to be the wolf.

"No, that's for babies," answered eight-year-old Zahar. "This is for big kids."

He showed his djonza and threw it up in the air and then kicked it with the side of his left foot, then with the inside of his right foot, then over the top of his head with his left foot, and finally high into the air with a jumping kick with his right foot.

"Show off," said Ustina as she walked away with Domna to play a girls' game.

By the end of the day the Eroseeff family was moved in. Now the hard work of managing a farm began. By harvest time the able-bodied workers were all out in the berry fields walking up and down the rows picking Marion berries and logan berries. The picking continued on into September, when school began.

"It's time to get the children into school," said Don Christianson, the school director two weeks after school had begun and the children had not registered yet. He brought a Russian interpreter with him. John Belyi, the Russian interpreter, was a new bilingual teacher at the school.

"We're sorry we haven't sent the children to school, yet, but we can't afford to hire Mexican laborers like other farmers," apologized the heavily-bearded

Efrem as he continued to pick the ripe purple berries with his stained hands. Efrem worked in old baggy pants and in an American shirt with long sleeves. A baseball cap covered his short black hair.

"The Oregon state law demands that all school-aged children must be in school or else they're considered truant," explained the stern law-abiding school director. "You Old Believers must learn to live by the same laws that we Americans have to."

"I have ten children, and I don't have a steady job," explained Efrem in his defense. "We are in debt for the old pick-up truck that I made a small down payment on so I could have something to transport the berries to Smuckers. My wife can't help out here because she has three little ones in the house to take care of. One of them is only four months old."

"Mr. Eroseeff," said Mr. Christianson after the interpreter translated the long speech back to the school director, "there are many other people who have similar problems, but that still does not excuse them from sending their children to school when school starts. That's the law."

"I'll send the younger children tomorrow," said Mr. Eroseeff. "They're not much help anyway. But I'll need the older three for at least another week until the harvest is over. I can't do it by myself. You must understand that."

"Why don't you send all the children in tomorrow and get them registered," said Mr. Christianson in an attempt at a decent compromise, "and then you can keep the children home maybe two or three days out of the week. We need them registered because funds for the children aren't generated until they're registered."

The father acquiesced and the next day he brought all six school children into the office to register them into the school district. John Belyi, the new bilingual teacher, filled out the forms for the children and took them to their classes. The youngest student, Domna, was taken into John Belyi's readiness class, where other Old Believer children were taught to speak, read and write the American language.

During class time Domna Eroseeff struggled with the rest of the Russian-speaking children to pronounce American words, something they weren't used to because the Old Believer parents did not permit their children to speak 'po-amerikanski' (American) at home. When the children were asked

to clap in rhythm to "The Farmer in the Dell," Domna spoke up without hesitation.

"We're not supposed to clap our hands," said round-faced Domna boldly. "Eto grekh" (It's a sin).

"Why?" asked Mr. Bely, who was unfamiliar with Old Believer ways.

"When you clap your hands, you're slapping God in the face," explained Domna in a child-like way, full of faith and simplicity.

"You're not supposed to snap your fingers, either," added David, a skinny boy with a crooked jaw.

"Why?" asked Mr. Bely again. He gave up teaching the regular lesson in exchange for learning some Old Believer culture from the children.

"Because when you snap your fingers you're pinching God," explained David.

"No, that's not true," interjected Iriney, who had a dimple in his right cheek when he smiled. "When you snap your fingers you're helping the besiki (little demons) chop down trees and pakostit' (do mischief)."

"Also when you rock your legs up and down while sitting, it means you're rocking a besik (little demon)," said Vassa, a little girl with a Chinese appearance to her round brown face.

"My mother said that if you whistle in a house where there's ikons, then you're calling the besiki (little demons)," said Lydia in a slow, carefully thought out manner. She was the neatest dressed girl in the class.

The discussion of besiki ended when it was time for recess. The Old Believer children played mostly with their own kind, except when it came to the merry-go-round. That's when they played with the Americans--but in a competitive way.

"Iriney, come help us push the Russian way!" called David. He was trying to push clockwise against several American boys.

"Jason, come help us push the American way!" called a boy from the opposing side. He was pushing counter clockwise.

The see-saw battle lasted for the duration of the recess. First the American side would be winning, and the merry-go-round would spin against the direction of the sun. Then the Russian side would be winning, and the merry-go-round would rotate in the same direction as the sun. The game ended when the teacher on recess duty blew the whistle for the children to go back to class.

Back in class the Russian children continued to teach Mr. Belyi all about their Old Belief.

"Do you know that if you poke a fork into a roll of dough you're poking the sharp object into God's body?" asked Iriney.

"Do you know that Hristos is really fire, but when he comes on Judgment Day, he'll be able to take any form he wants?" asked Vassa.

"Do you know that when it rains it's the Bogoroditsa (Mother of God) crying?" asked David.

"Why is she crying?" asked John Belyi.

"Because God wants all Americans to be Russians, and the Bogoroditsa (Mother of God) cries for them," said David.

Several weeks passed and the older daughter, Feodora, had not come to school, yet. When the secretary looked at the record of absences and reported the truancy to the school director, the director asked John Belyi to call the parents and find out why she still wasn't in school. The mother answered the phone and reported that her thirteen-year-old daughter was sick.

Two more weeks passed. Feodora still had not come to school. And then a visit to the home by Don Christianson and John Belyi revealed the truth: Feodora was not coming to school any more. Her mother needed her at home to help with the children while the mother worked in the fields to help the father with the cauliflower harvest.

"Why can't you let the older boy take care of the children?" asked Mr. Christianson through his interpreter, Mr. Belyi.

"We don't feel it's proper to have boys take care of little girls," answered Vera, who had her flowery scarf tied behind her head in a knot. Her hair was tucked underneath the scarf.

"It's your responsibility to send Feodora to school," stated Mr. Christianson. "And if you need to find a baby-sitter, then that's your responsibility, too. But you can't deprive a child of its lawful right to an education just because you need her as a baby-sitter."

"I thought there was freedom in this country," said Vera in a mournful voice. Her words were left untranslated because Feodora interrupted.

"How come girls my age in other schools aren't forced to go to school?" asked Feodora in a bitter voice. She stood beside her mother. Her scarf was tied under her chin.

"Feodora, what other school districts do is their business," explained Mr. Christianson. He didn't need an interpreter to speak to her. "Besides, they're not following the law, which says that schools can't legally excuse any child who has not completed the eighth grade or reached the age of fourteen years old. And if you persist in breaking the law, then I'll have to send the truant officer after you."

Two weeks later, after the truant officer brought a letter of warning of court action to the parents, the father, Efrem Eroseeff, came to the office to speak with Mr. Christianson. Mr. Belyi was in the middle of teaching his students a Russian song for a first grade "International Day" program, when he was called over the intercom system to report to the office. He left the classroom in the hands of his capable aide. She led the children in singing:

"Пусть всегда будет солнце
Пусть всегда будет небо
Пусть всегда будет мама
Пусть всегда буду я."

"Poost' vseгда boodyet solntse
Poost' vseгда boodyet nyebo
Poost' vseгда boodyet mama
Poost' vseгда boodu ya."

(Let there always be a sun
Let there always be a sky
Let there always be a mother
Let there always be me.)

When John Bely reached the office, Mr. Eroseeff was sitting in a chair in Mr. Christianson's office and waiting for the interpreter to arrive so that the communication process could begin.

"Mr. Bely," began Mr. Christianson when all three men were seated, "you need to explain to Mr. Eroseeff that he and his wife are in danger of a court fine and a possible jail sentence if they don't send their daughter to school. It's their legal responsibility to see to it that their children are in school."

"Is there any way we can appeal to the school to free Feodora from compulsory school attendance?" asked Mr. Eroseeff in a plaintive voice. He felt that he had an ax to grind, and he wasn't going to stop until his goal was gained. "We're only asking that she be allowed to help us raise the children. The mother is suffering from a heart condition because of the heavy load that she has to bear. She has to clothe, feed, and get the children ready for school, and she has to look after the little ones. We're a poor family, but we work hard. We don't ask for welfare like a lot of Americans do. We believe we must work for what we get, and besides, it's against our religion to accept welfare."

"Mr. Eroseeff," said Mr. Christianson after he listened carefully to Mr. Bely's translation of the long, mournful speech, "the best I can do for you is to tell you that you can try writing a letter to the school board to see what they'll say about the matter."

The next day Mr. Eroseeff brought a petition in handwritten form to the school. The letter was translated and presented to the board at their next regular meeting. The request that the school board "free our older girl Feodora from compulsory school attendance" and "help us in our misfortune" was turned down because the school board reasoned they could not legally excuse a child from school attendance. Only a judge could do that.

When the case was finally taken to court, Efrem and Vera asked their friend Andrey Ribrov to speak for them before the district judge. His command of the American language was much better than most of his fellow Old Believers, and he had even succeeded in becoming a naturalized citizen of the United States after attending night classes for a year.

"Your honor," said Andrey Ribrov at the preliminary hearing. He stood up and faced the judge, who was seated behind his high podium. Vera sat with her sleeping baby in her arms. Efrem sat beside her. "The accused parents have explained to me, and asked me to relay their words to you, that their children are beginning to value American morals and traditions more than our Russian ways, and the parents do not like that. They teach their children all they need to know as far as math, religion and Russian is concerned. And they feel their children do not need more than those essentials in their Russian society."

After listening to Andrey Ribrov's speech in defense of the accused parents, the gray-haired judge put his hands together and leaned forward in his chair.

"I cannot allow the parents to keep the children at home and away from school," began the district judge in a stern, but just tone. "If I allowed one child to be excused from the compulsory school attendance law, then I'd have to excuse every Tom, Dick and Harry that comes into this country and feels that American education is not essential to their life. I would advise you this: Try to get along with the law in the country to which you came voluntarily and with high hopes. You may not think American education is the best thing, but your child is going to grow up and live and work in America. They are going to have to learn to live with Americans."

Then the judge imposed the sentence--a day in jail for the parents for each day the daughter does not attend school.

"If this is what they do in this country," said Vera when she got home, "then I'd rather go to jail than send the children to school. If that's what they want to do, then let them come and get me and the kids. They'll have to take the baby, too." She clutched the baby to her breast and cried.

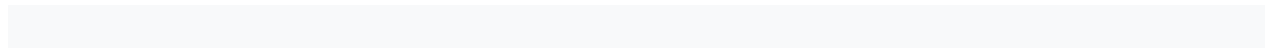
"Vera, don't cry," said Efrem. "We'll move to another school district, or back to our old place."

"But we just bought this farm," cried Vera. "Where are we going to live? The old place was too small. How will we live without the money we've been getting from this farm?"

"God will help us," said Efrem in a voice that saw little hope in anything else.

The newspapers began printing numerous articles about the case, and the elders of the Old Ritualist Church of St. Nikola, the Uspenska Church and several other churches of St. Nikola came forward to announce their disapproval of the Eroeff family and their refusal to send their children to public schools. They unanimously supported public education, except for two subjects which they considered to be contrary to scripture. Those two subjects were sex education and evolution, and they requested that Old Believer children be excused from attending those classes. A few staunch believers wanted to see their children excused even from music classes during their fast days.

After discovering that even their own people had turned against them, Efrem and Vera called Ivan and asked him to help them move back to the trailer home, which they had rented out to Efrem's widowed mother. During the summer, on the holyday commemorating the Saints Peter and Paul, they sold the farm and bought another one in another school district. By then Feodora was fourteen years old and was no longer legally bound to the compulsory school attendance law.

Old Believers shared at N

Ksenia Kaya, left, and Irina Tipikin, Russian students show examples of stitchery.

Paul Wigowsky tells the history of the Old Believers.

By JOAN HUMBERT
EC Family Editor

The Russian Old Believers hunted tigers for zoos in China, comprise one-fourth of the Woodburn population and the girls marry when they are 13 or 14 years old. This was some of the information in a program given by Paul Wigowsky, a teacher of Russian ancestry at Ninety-One School in Hubbard, and five Russian girls. They brought some of the traditional music and color of the old world to the school's P.T. meeting Monday night.

The students, members of the Old Believers sect, which numbers 2,500 in the Woodburn and southern Clackamas County area, told about some of the wedding traditions and their clothing and sewing. The girls learn the Russian embroidery technique when they are seven or eight years old. Wigowsky said that sometimes the girls stay home from school to do stitchery. There are 94 Russian students in the Ninety-One School, according to Superintendent Floyd Lapp. The girls are encouraged to marry at a young age before they become interested in American boys, says Wigowsky.

The Russian population in the Ninety-One District was in the news last spring when the daughter of [redacted] refused to attend school. [redacted] was threatened with 30 days in jail by District Judge Robert Mulvey if she failed to enroll her children in school. The family finally moved to the Monitor School District.

Lapp and Wigowsky say that better understanding between the elders of the Russian church and the school administration came out of the incident and that the elders agree that the children should remain in school through eighth grade, the legal requirement.

Also attending the presentation were members of the Extension Association of Country Woman of the World. The 49 ACWW groups in Clackamas County are studying the Old Believers this year as its special project. Each year the members pick a different ethnic group to further their understanding of another culture. Last year they studied the American Indians. Linda Wanner of Canby and Nancy Fenton of Estacada are co-chairwomen of the project.

Wigowsky distributed copies of a book he has compiled of the Old Believer's history and tradition to

EXTENSION SERVICE
Clackamas County

Oregon
State
University

JANUARY 1979

Federal Building
256 Warner-Milne Road
Oregon City, Oregon 97045

(503) 655-8631 Ag
(503) 655-8634 Hom Ec
(503) 655-8635 4-H Youth

A Special Year... from Carolyn Studer

Carolyn Studer, Extension Agent
Family Living

OLD BELIEVERS HISTORY AND TRADITIONS

Mr. Paul Wigosky will present a program, January 15, 1979, 7:30 p.m. at the Ninety-One School in the Whiskey Hill community of Clackamas County. The program will be the history, traditions and culture of the Russian Old Believers. It will be similar to the one Mr. Wigosky did for the ACWW Chairpersons.

The OSU Extension Service, Clackamas County, thanks Mr. Wigosky and the five girls who accompanied him from Ninety-One School District. They enriched our lives and broadened our understanding by sharing with us the knowledge of their culture.

Here are our friends...
from left to right

MARIA [redacted]

KSENIA [redacted]

PAUL WIGOSKY

NATALIA [redacted]

ELENA [redacted]

IRINA [redacted]

The resource books that were recommended at our training meeting are not available in the city libraries of Clackamas County, but can be requested through the State Library system. Please call the Extension Office if you want more information.

The books are: The Eastern Orthodox Church by Ernst Enz
The Russian's World by Genevra Gerhart
Medieval Russia's Epics, Chronicles & Tales by Serge A. Zehkovsky
Russian by Atron Pressman, University of Massachusetts

Thanks to LaRita Heckman, Redland Study Group, for providing this picture and to Linda Wanner, Night Owls and Nancy Fenton, Dover, ACWW County Council Chairpersons for the entire program.

CS:s

Agriculture, Home Economics, 4-H Youth, Forestry, Community Development, and Marine Advisory Programs
Oregon State University, United States Department of Agriculture, and Clackamas County cooperating